

№ 133 (22822)

2023-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЪЫЙ БЭДЗЭОГЪУМ и 26-рэ

ПСІИ ЄТАРЕНЕТІ ЄЭО

6 + тисайт

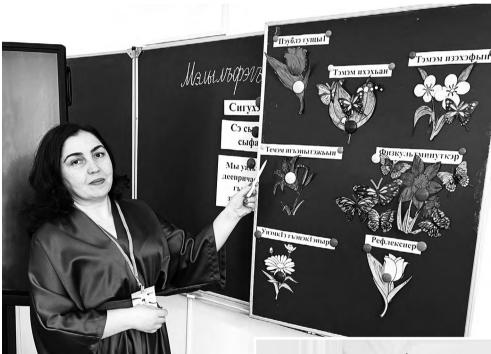
WWW.ADYGVOICE.RU

тихъытыу нэкГубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Ныдэльфыбзэр лъым хэлъмэ

Ильэс 20 шІэхэу хьущт Бранті Мирэ шІу ыльэгьурэ кІэлэегьэджэ сэнэхьатым, ныдэльфыбзэм зарылажьэрэр. ІофшІэныр зиублэгьэ апэрэ мафэм кьыщегьэжьагьэу Мыекьопэ гимназиеу N 5-м Іоф щешІэ.

Убзэ шlу плъэгъуныр, ащ уасэ фэпшlыныр хэтрэ цlыфи зэрипшъэрылъыр бзылъфыгъэм ипэублэ гущыlэ къыщыхигъэщыгъ. Иныдэлъфыбзэ ищыlэныгъэ гъогу зэрэрипхыгъэм зы мафи рыкlэгъожьэу къыхэкlыгъэп.

Мирэ Адыгэ къэралыгъо университетыр 2000-рэ илъэсым, ащ ыуж аспирантурэр къыухыгъэх.

– Апэрэ мафэхэм къащегьэжьагьэу кІэлэцІыкІухэм адыгабзэр язгъэшІэныр сипшъэрылъ шъхьаІэу сэльытэ. Гукъау нахь мышІэми, адыгабзэр зышІэрэ кІэлэцІыкІухэр ащ фэдизэу бэп. Мы Іофыгьор кІэлэегьаджэм изакъоу фызэшІокІынэу щытэп. ХэткІи шъэфэп тиунагъохэм адыгабзэр нахь макІэу ащыІу зэрэхъугъэр. ЩыІэныгъэм къыздихьыгьэ технологияк Гэхэр, телефон, интернет зыфэпІощтхэр, тикІэлэцІыкІухэм лъэшэу къатекІох. Сигуапэу къыхэзгъэщы сшІоигъу мы аужырэ илъэсхэм адыгабзэр зы Гулъ к Гэлэц ГыкІоу къытфакІохэрэр нахьыбэ зэрэхъугъэр.

(Икіэух я 3-рэ нэкіуб. ит).

Советым изэхэсыгъу

Цифрэ технологиехэм республикэм щатехьэгьэным епхыгьэ ІофыгьохэмкІэ Советым изэхэсыгьо АР-м и Правительствэ зычІэт унэм тыгьуасэ щыкІуагь. Республикэм иэкономикэ, социальнэ льэныкьор, кьэралыгьо гьэІорышІэныр цифровизацие зэрашІыщтхэм япхыгьэ Іофыгьохэм мыщ щатегущыІагьэх.

Адыгеим и Ліышъхьэу Къумпіыл Мурат пшъэрылъ зэрэфишіыгъэм тетэу АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу Кіэрэщэ Анзаур зэхэсыгъор зэрищагъ. АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, хабзэм иреспубликэ, имуниципальнэ къулыкъухэм япащэхэр Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх.

АР-м информационнэ, телекоммуникационнэ технологиехэмкіэ иминистрэу Шыу Заурбек къызэритыгъэмкіэ, «цифровая зрелость» зыфиіорэ лъэныкъомкіэ 2022-рэ илъэсым республикэм планыр проценти 134-кіэ ыгъэцэкіагъ. Республикэм иэкономикэрэ исоциальнэ лъэныкъорэ цифрэ амалхэр нахьыбэу ащыгъэфедэгъэнхэм тегъэпсыхьэгъэ унэшъо заулэ аштагъ.

Къэралыгъо фэlo-фашlэхэм язэхэщэнкlэ цифровизациер гъэлъэшыгъэным тегъэпсыхьагъэуи пшъэрылъ заулэ афашlыгъ. АР-м информационнэ, телекоммуникационнэ технологиехэмкlэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Михаил Семенцовым зэхэсыгъом къызэрэщиlуагъэмкlэ, 2023-рэ илъэсым иапэрэ кlэлъэныкъо электрон фэlo-фашlэу агъэцэкlагъэр процент 37-рэ хъугъэ. Муниципалитетхэмкlэ пэрытныгъэ зыlыгъыр Джэджэ районыр, къулыкъухэмкlэ — АР-м мылъку зэфыщытыкlэхэмкlэ и Комитет ары.

АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ къулыкъухэмрэ муниципалитетхэмрэ пшъэрылъ афишіыгъ электрон шіыкіэкіэ фэіо-фашіэхэр гъэцэкіэгъэнхэм нахъ псынкіэу техьанхэу. Мыщкіэ анахьэу мэхьанэ зиіэр фэіо-фашіэхэр зэрагъэцакіэхэрэм ціыфхэр егъэразэхэмэ е емыгъэразэхэмэ зэгъэшіэгъэныр ары.

«Лъэныкъо пстэухэмк и зэхъок ыныгъэш ухэр тэлъэгъух. Планхэр зэрагъэцэк юфхэр юфхэр юфхэр из пэдэлэл аш ы хъущтэп. Лъэныкъо пстэуми цифрэ шапхъэхэр къащызфагъэфедэнэу амал щы юфхэм электрон фэюфаш юфхэр аю къырагъэхьанхэмк юфхэк отыгъу афэхъугъэныр ищык юфхар зархъугъэныр ищык обхарты от при отыгъу афэхъугъэныр ищык обхарты от при отыгъу от при отыгъу от при отыгъу от при от при отыгъу от при отыгър отыгър от при отыгър отыгър от при отыгър отыгър от при отыгър отыг

зугьэныр ищыкагь. **(ИкІэух я 2-рэ нэкІуб. ит).** 2 Бэдзэогъум и 26-рэ, 2023-рэ илъэс **ССТ «Адыгэ макъ»**

Советым изэхэсыгъу

(ИкІэух).

Цифровизацием цІыфхэм ящыІэкІэ-псэукІэ нахь зыкъыригъэ-Іэтыщт, къэралыгъо фэІо-фашІэхэм ягъэцэкІэн нахь Іэрыфэгъу хъущт. Шапхъэу щыІэхэм адиштэу яІофшІэн нэфэгъэ икъу хэлъэу зэхащэн фае», — къыІуагъ КІэрэщэ Анзаур.

Гъэцэкіэкіо хэбзэ къулыкъухэмрэ чіыпіэ зыгъэіорышіэжьынымкіэ къулыкъухэмрэ зэхэсыгъом пшъэрылъ щафашіыгъ социальнэ мэхьанэ зиіэ фэіо-фашіэхэм ягъэцэкіэнкіэ піалъэхэр амыукъонхэм нахь пхъашэу гъунэ лъафынэу, электрон фэіофашіэхэм ягъэцэкіэнкіэ информационнэ іофшіэнэу зэшіуахырэр нахь агъэлъэшынэу.

АР-м и Лышъхьэ ипресс-къулыкъу

Адыгеим ишІушІэ лІыкІо Мариуполь щыІ

Ныбжык Іэхэм ягупчэ зыч Іэт унэу Мариуполь дэтым игьэцэк Іэжьын «Единэ Россием» и «Ныбжык Іэ Гвардие» ык Іи ныбжык Іэ общественнэ организациеу «Волонтерская Рота» зыфи Іорэм ялык Іохэр зэгъусэхэу хэлажьэх.

Короленкэм ыцІэ зыхьыщтыгьэ гупчэ тхыльеджапІэр зычІэтыщтыгьэ унэр зызэтырагьэуцожьым, къалэм иныбжьыкІз гупчэрэ мысатыушІ организациехэм ягупчэрэ ащ къыщызэІуахыгьэх.

«Единэ Россием» ишъолъыр къутамэ и Совет хэтэу, ныбжьык разран кахьэрэм ипащэу Бэрзэдж Асиет къызэријуагъэмк разран Асиет кънзэријуагъэмк разран жан как разран жаныбжык разран жан адышау андрей Бовкун джыдэдэм Мариуполь щы разран как разра

тегъэуцожьын хэлажьэ. Урысыем къыхэхьажыгьэ шъолъырыкіэмэ ащыкіорэ зэтегъэпсыхьажын іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэм ныбжыкіэхэр ахэлажьэх. Лисичанскэ, Северодонецкэ, Донецкэ адэт сымэджэщхэм ыкіи Луганскэ игоспиталь ащыкіорэ гъэцэкіэжьын іофшіэнхэр зэшіозыхыхэрэм ныбжьыкіэ гуфакіохэр бэу ахэтых.

Фэдэ ІофшІэнхэм ублапІэ афэзышІыгъэу ыкІи гъунэ алъызыфэу Мариуполь имэрэу Олег Моргун ныбжыкіэхэм яшіушіэ Іофшіэн осэшхо фешіы. Сымэджэщхэм яіофышіэхэм зэрадеіэхэрэр, шіушіэ іэпыіэгъур зэбгырыщыгъэнымкіэ іэпыіэгъур зэрэхъухэрэр, кіэлэціыкіухэм языгъэпсэфыгъо уахътэ зэхэщэгъэным, ежь-ежьырэу мызекіошъухэрэм УФ-м ипаспорт къафыдэхыгъэным ыкіи нэмыкі Іофтхьабзэ зэфэшъхьафхэм язэшіохынкіэ яшіуагъэу гуфакіохэм къагъакіорэр игъо шъыпкъзу щыт.

ІэпыІэгъу афэхъущт

Урысые политическэ партиеу «Единэ Россием» ипроектэу «Моя карьера с «Единой Россией» зыфиlорэм предпринимательхэр нэlуасэ зыщыфашlыгъэхэ loфтхьабзэ Гупчэу «Мой бизнесым» щыкlyагъ.

«Единэ Россиемрэ» УФ-м Іофшіэнымкіэ ыкіи ціыфхэр социальнэу къзухъумэгъэнхэмкіэ и Министерствэрэ профсоюз ыкіи волонтер организациехэмрэ къыхагъэлажьэхэзэ, ар зэхагъэ-уцуагъ, партием илъэпкъ программэ илъэныкъоу «Іофшіэн дэгъум унагъом игъот хегъахъо» зыфиіорэм къыдыхэлъытагъзу пхыращы.

2022-рэ илъэсым иІоныгъо мазэ рагъажьи, Калужскэ, Ли-

пецкэ, Рязанскэ хэкухэм, Камчатскэ краим, Республикэу Удмуртием проектыр ащаушэтыгь. А уахьтэм мы шъольырхэм Іофтхьэбзи 100-м ехъу ащыкlyагь, нэбгырэ мини 10-м къыщымыкlэу ахэлэжьагь.

Проектым къыдыхэльытагьэу loфшlэпlэ чlыпlэхэм яермэлыкъхэр, профессиональнэ турхэр ныбжыкlэхэм афызэхащэх, хъызмэтшlапlэхэр къарагъэкlухьэх. Джы ар Адыгеим щаублагъ. Іофшіэпіэ чіыпіэ зищыкіагъэхэмрэ ахэр къэзытыхэрэмрэ апай мы проектыр къызфаугупшысыгъэр. Ціыфэу Іофшіапіэ лъыхъухэрэм экспертхэр, депутатхэр Іэпыіэгъу афэхъух, хъызмэтшіапіэхэм зэдэгущыіэгъоу къащадашіыхэрэм адыхэлажьэх.

Джащ фэдэу ІофшІапІэ зищыкІагъэхэр юристхэм рагъэблагъэх, зэдэгущыІэгъухэм ялъэхъан ифэшъуашэм тетэу джэуапхэр

зэраратыжыщтхэр, резюмехэр зэратхыщтхэр къафаlуатэ.

Проектэу «Моя карьера с «Единой Россией» зыфиlорэр

Іофшіэпіэ чіыпіэ зимыіэхэм, амытхыгьэу, гьэбыльыгьэкіэ Іоф зышіэхэрэм япчьагьэ нахь макіэ хъуным фэіорышіэ.

«Унэ анахь дэгъур. Щагу анахь дэгъур»

Джары ыцІэр «Единэ Россиер» кІэщакІо зыфэхъугьэ зэнэкьокъум.

Ар Урысыем тыдэкій щыкіощт. Псэупіэхэм, чіыпіэхэм язэтегьэпсыхьан ылъэныкъо щылажьэхэрэмрэ ціыфэу шъолъырхэм ащыпсэухэрэмрэ щагу анахьдахэхэр, анахь дагъухэр къыхахыщтых.

Ащ хэлажьэ зышІоигъохэм ятхылъхэр интернет нэкІубгъоу moydom.er.ru зыфиІорэм чъэпыогъум и 10-м нэс рагъэхьанхэ алъэкІыщт. Зэнэкъокъум илъэныкъоу «Щагу анахь дэгъу» зыфиІорэм щагу анахь зэтегъэпсыхьагъэр къыщыхахыщт, цІы-

фэу унэхэм ачlэсхэм ащ яlахьэу халъхьагъэм уасэ фашlыщт.

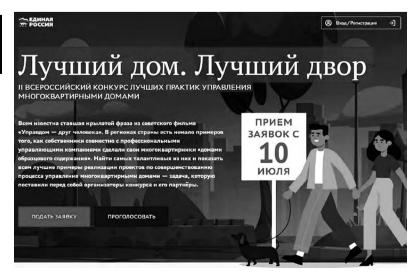
«Унэ анахь зэгурыюжь» зыфиюрэ льэныкьом цыфхэм чаныгьэ кьызэрэзыхагьэфагьэм ишуагьэкіэ унэм юрыгьоу иагьэр дэгьэзыжыыгьэ зэрэхьугьэр кьыщаютэн фае.

Лъэныкъохэу «Чіэхьэпіэ анахь дэгъу» ыкіи «Энергиер анахь дэгъоу зыгъэфедэрэ ун» зыфиюхэрэм псэупіэ-коммунальнэ фэюфашіэхэм ауасэ нахь макіэ хъуным фэюрышіэгъэ унашъоу

ашІыгъэхэм анахь дэгъур къащыхахыщт.

Бэдзэогъум и 10-м къыщыублагъэу шэкlогъум и 30-м нэс мэкъэтынхэр кlощтых. Текlоныгъэр къыдэзыхыгъэхэр тыгъэгъэзэ мазэм агъэшlощтых.

Адыгеим мы зэнэкъокъур ятюнэрэ илъэс зэрэщыкюрэр. Цыфэу республикэм исхэмрэ партием исатырэ хэтхэу, ащ ипрограммэ къыдыхэлъытагъэу зэтырагъэпсыхьажьыгъэ чыпюрам алъыплъэхэрэмрэ ащ чанэу къыхэлажьэх.

Сурэтхэр: «Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутам.

Ныдэлъфыбзэр лъым хэлъмэ

(ИкІэух).

Адыгабзэр нахь игьэкІотыгьэу зыщызэрагьэшІэрэ пилотнэ еджапІэхэм тазэрахэхьагьэм ишІуагьэ къытэкІы, пэублэ классиплІым ныдэльфыбзэр ятэгьашІэ, — eIo тигущыІэгьу.

Пилотнэ проектым ишlуагъэкlэ тхьамафэм адыгабзэр сыхьатитlу, литературэр зы сыхьатэу арагъэхьы. Тхылъэу зэреджэхэрэр адыгабзэм хэшlыкl ин фызиlэхэм зэхагъэуцуагъ, АР-м гъэсэныгъэмрэ шlэныгъэмрэкlэ и Министерствэ ыушэтыгъ. Адыгэ къуаджэхэм адэт гурыт еджапlэхэри а тхылъымкlэ еджэх. Кlэлэеджакlо пэпчъ тхылъ ыкlи loф зэришlэн тетрадь иl, ашlогъэшlэгъонэу зэрагъашlэ.

— Пилотнэ проектым а 1-рэ классым къыщегъэжьагъэу я 4-м нэс хэхьэх. Урыс классхэм арысхэр адыгэ тхакІохэм япро-изведениехэм урысыбзэкІэ яджэхэмэ, сэ езгъаджэхэрэм игъэкІотыгъэу адыгабзэр зэрагъашІэ, матхэх, къеджэх. Адыгэ лъэкъуацІэ яІэу, ау бзэр амышІэу бэу къахэкІыми, ныдэльфыбзэр зэзыгъашІэ зышІоигьоу, зышІогъэшІэгьонхэр нахьыбэ хъугъэ, — еІо кІэлэегъаджэм.

Гимназием ищыкіэгъэ іэмэ-псымэхэр пилотнэ проектым ишіуагъэкіэ къыратыгъэх. Компьютерхэм ямызакъоу, аудио едэіунхэр зэхащэнхэм пае ищыкіагъэр арагъэгъотыгъ. Джы кіэлэціыкіухэм макъэхэр къызэрэпіощтхэр зэхахы, литературэм къыхэхыгъэ пычыгъохэм ядэіух, тэрэзэу адыгабзэкіэ узэрэгущыіэщтыр зэхахы. Джащ фэдэу адыгэ шъуашэхэр арагъэдыгъэхэу іофтхьэбзэ зэфэшъхьафэу зэхащэхэрэм ахэр зыщалъэх, кіэлэеджакіохэм ар агу рехьы, адыгэ шъуашэм имэхьанэ дэгъоу къагурэіо.

Ежь кіэлэціыкіухэр адыгабзэкіэ зэдэгущыІэжьынхэм мэхьэнэ ин зэриІэр кІэлэегьэджэ пэрытым къеІо. КІэлэеджакІохэм ащыщыбэм адыгэ къашъохэм зафагъасэ, адыгабзэкІэ къэгъэлъэгъон цІыкІухэр зыщагьэуцурэ «Щыгьыжъыем» кІохэрэри мымакІэу ахэтых. Адыгэхэм анэмыкІзу нэмыкІ цІыф лъэпкъхэм къахэкІыгъэхэми бзэр зэрагъашІэ. Тыркуем къикІыжьыгъэ пшъэшъэжъыеу еджапІэр бэмышІэу къэзыухыгъэм урысыбзэм нахьи адыгабзэр нахь дэгьоу ышІэщтыгь. Ежь Мирэ зипэщэ классым ис урыс пшъэшъэжъыем ипшъэшъэгъухэр зэкlэ адыгэхэти, бзэр зэригъэшІагъ, дэгъоу къыгурэю.

Мирэ иеджэгъу сыхьатхэр гъэшlэгъонэу, гум къинэжьыхэу зэрэзэхищэщтым сыдигъуи пылъ. Тхылъым ит программэ закъом къыщымыуцоу проектнэ loфшlэн-

хэр, презентациехэр ренэу арегъэшlых. Темэу акlугъэ пэпчъкІэ пІоми хъунэу зэфэхьысыжь, зэјухыгьэ урокхэр ренэу зэхещэх. Ахэм ахэлажьэхэрэм адыгабзэр дэгьоу аlульын зэрэфаер кlэлэеджакlохэм къагурэю, зэнэкъокъухэзэ, щысэ зэтырахыжьызэ усэхэр, орэдхэр, ІурыІупчъэхэр зэрагъашІэх. МэфэкІ пэпчъ зэрифэшъуашэу загъэхьазыры. ДжэгукІэ шІыкІэм тетэу адыгабзэр аригъэшІэныр нахь къыхехы. АщкІэ сыдигъуи щысэтехыпІэ фэхъурэр мы гимназием адыгабзэмкІэ икІэлэегъаджэу Ожъ Нагъмэт. Ащ зэхигъэуцогъэ джэгукІэхэр егъэфедэх. Бзэр зэриухъумэщтым, шІу зэраригьэльэгьущтым ишъыпкъэу пылъ.

Мирэ ригъэджэрэ кІэлэеджакІохэм адыгабзэмкіэ гъэхъагъэхэр яіэх, илъэс къэс олимпиадэхэм ахэлажьэх, текІоныгъэ, хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдахых. Джащ фэдэу усэ къеджэнымкІэ, орэд къэlонымкlэ, сочинение тхынымкlэ пэрытхэм ахэтых. Усэ тхыныр зикlасэу бэ ахэтыр. ГъэрекІо икІэлэеджакІохэм ащыщ сочинениеу ытхыгъэм апэрэ чІыпІэр къыфагъэшъошагъ. Ежьыри темэ зэфэшъхьафхэмкІэ зэІухыгъэ урокхэр къетых. Адыгэ шэн-хабзэхэм афэгъэхьыгьэ Іофтхьабзэу бэ зэхищэрэр. Узэкъотмэ узэрэлъэшыр къэзыушыхьатырэ пшысэ цыкоу ытхыгъэр зэкэми агу рихьыгъ, ащкІэ сабыйхэм зыкъаригъэгъэлъэгъуагъ.

Бэмыші з адыгабзэр языгъэші эрэ кіэлэегъаджэхэм ыкіи кіэлэпіухэм язэнэ-

къокъоу республикэм щызэхащагъэм Бранті Мирэ хэлэжьагъ ыкіи хагъэунэфыкіырэ чіыпіэ къыщыдихыгъ. Ащ зэрэхэлэжьагъэм иіофшіэнкіэ ишіуагъэ къызэрекіыгъэр къытиіуагъ.

— Мыщ фэдэ зэнэкъокъухэм уахэлажьэ зыхъукІэ, о уишІэныгъэхэр къызэрэбгъэлъагъорэм имызакъоу, нэмыкІхэм шысэ атеохы. Зисэнэхьат хэшІыкІ ин фызиІэ, бзэм яшъыпкъэу дэлажьэхэрэр ары хэлэжьагьэхэр, гъэшІэгъонэу бэ тлъэгъугъэр. Зэнэкъокъум зыфэзгъэхьазырынкІэ ІэпыІэгьу къысфэхъугьэр Ожъ Нагьмэт. Анахь сызыфэгумэкІыгъэр зэІухыгъэ урок кІэлэеджакІохэм апашъхьэ къыщыстыныр ары. Сыда пІомэ сабыйхэм апэрэу сальэгьугь, зыкъызэрашІыщтым сигьэгумэкІыгь. Глаголым икІэджыкІыжьын фэгьэхьыгьэ урок къэстыгьэр, аудио едэГунхэр, нэрылъэгьу ІэпыІэгьухэр, фольклорым къыхэхыгъэхэри згъэфедагъэх. Анахь ашІогьэшІэгьоныгьэр Сэтэнае фэдэу пшъэшъэжъые фэ-

пагьэу къызэрахэхьагьэр, шІухьафтын цІыкІухэр къызэраритыгьэр ары. Джащ фэдэу зэнэкъокъум къыдыхэлъытагъэу мастер-класс къэзгъэлъэгъуагъ, класснэ сыхьат зэхэтщагь, видеоролик зэхэдгьэуцуагь. ЯтІонэрэ уцугьом пшъэшъэжъыем ипІун къисІотыкІыгъ. Пшъэшъэжъые къызыхъукІэ зызэрагьэпсыщтыгьэр, кушъэхапхэр, льэтегьэуцор зэрашІыщтыгьэхэр, пшъашъэр ины зыхъукІэ иунэ зыфэдагъэр, унагъо зэрихьэрэр ыкІи нэмыкІхэр. ЗэкІэми ахэр ашІогьэшІэгьонэу къе*дэІугъэх, —* къытфе**І**уатэ тигущыІэгъу.

Ныдэльфыбзэр льэпкъым ыпсэу зэрэщытыр къыткіэхьухьэхэрэм агурыдгъэlон зэрэфаер Бранті Мирэ къыlуагъ. Ныдэльфыбзэр льым хэлъэу сабыир къэхъу, ар зэхихы зыхъукіэ ышіэщт, щымыукіытыхьэу къэгущыіэщт. Адыгэхэм сыдигъуи ныдэлъфыбзэр пшіэным мэхьанэшхо ратыщтыгъ. Тиадыгэ льэпкъ икъызэтегьэнэн унагъохэми, кіэлэегъаджэхэми зэдытиюф зыхъукіэ, ар зэшіохыгъэ хъущт.

ДЕЛЭКЪО Анет

I erlohibirsjp ktbibulaxibiitb

Къалэхэр гуіэтыпізу зэтегъэпсыхьэгъэнхэмкіз я VIII-рэ Урысые зэнэкъокъум Мыекъуапэрэ Адыгэкъалэрэ языгъэпсэфыпіз чіыпізхэм язэтегъэпсыхьан фэгъэхьыгъэ проектхэм текіоныгъэр къыщыдахыгъ. «Къэлэ ціыкіухэм ыкіи тарихъпсэупізхэм яхэхъоныгъ» зыфиіорэ форумым изэфэхьысыжьхэм ар къаушыхьатыгъ.

Зэнэкъокъур УФ-м и Президентэу Владимир Путиным иунашъокіз зэхэщагъэ хъугъэ. Лъэпкъ проектэу «Псэупіз ыкіи къэлэ зэтегъэпсыхьагъ» зыфиюрэм хэхьэрэ федеральнэ проектэу къалэхэр шэпхъэшіухэм адиштэным фэгъэхьыгъэм хэтэу зэнэкъокъур рагъэкіокіы. Къэлэ ціыкіухэм языгъэпсэфыпіз ыкіи общественнэ мэхьанэ зиіз чіыпізхэм хэхъоныгъзшіухэр афашіынымкіз, непэрэ мафэм диштэу зэтырагъэпсыхьанхэмкіз ар амалышіу мэхъу.

«Къэлэ цІыкІухэу нэбгырэ мини 100-м къыщыублагъэу мин 200-м нэс зыщыпсэухэрэм» зыфиІорэ зэнэкъокъу едзыгъом Мыекъуапэ изыгъэпсэфыпІэ чІыпІэу Мэздахэ изэтегъэпсыхьанкІэ къыщагъэлъэгъогъэ проектым текІоныгъэр къыщыдихыгъ.

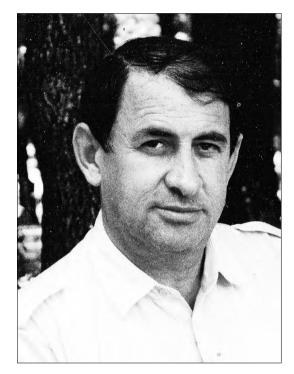
«Къэлэ ціыкіухэу нэбгырэ мин 20-м нэс зыщыпсэухэрэр» зыфиюрэ едзыгъом Адыгэкъалэ ипарк ия 2-рэ Іахь изэтегъэпсыхьанкіэ къагъэлъэгъогъэ проектыр щыпхырыкіыгъ. Зэнэкъокъум пылъ шапхъэхэмкіэ проектитіури 2024 — 2025-рэ илъэсхэм агъэцэкіэнхэу щыт. Адыгеим и Ліышъхьэу Къумпіыл Мурат текіоныгъэу къыдахыгъэм мэхьанэшхо ритыгъ, ащ ишіуагъэкіэ республикэм икъэлитіу хэхъоныгъэшіухэр зэрапыщылъхэр къыкіигъэтхъыгъ.

УФ-м и Правительствэ и Тхьаматэу Михаил Мишустиным зэрэхигъэунэфыкІыгъэмкІэ, федеральнэ бюджетым мыгъэ сомэ миллиард 20-у къытlупщыгъэр текlоныгъэр къыдэзыхыгъэ проекти 145-мэ атырагощэщт. Къэралыгъом ипащэ иунашъокlэ фондым имылъку хагъэхъуагъ. А ахъщэм щыщ зигугъу къэтшlыгъэ проектитlумкlэ Адыгеими мылъку къыфатlупщыщт. Адыгэкъалэ мы зэнэкъокъум ящэнэрэу хэлажьэ. Мызыгъэгум къэлэ паркым игъэкlэжьынкlэ ищыкlэгъэ lофтхьабзэу къыхалъхьагъэхэр — лъэсрыкlо гъогухэр зэтегъэпсыхьэгъэнхэр, кlэлэцlыкlу джэгупlэхэр шlыгъэнхэр, остыгъэхэр атегъэуцогъэнхэр.

Зэфэхьысыжьхэр зыщашІыгъэ зэхахьэм хэлэжьагъэу, Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэу Геннадий Митрофановым текІоныгъэу зэнэкъокъум къыщыдахыгъэм мэхьанэшхо ритыгъ, тикъэлэ гупсэ итеплъэ хэхъоныгъэшІухэр фэшІыгъэнхэмкІэ джыри зы амалышІоу ар хигъэунэфыкІыгъ.

Шэжь

ЦІыфхэм укъинэжьыныр

щтыгъэх. Нэужым сшІэжьыгьэ, Брыцу Мэрзэкъанэ поселкэу Краснооктябрьскэм зэрэщыпсэурэм пае къымыгъанэу, ипшъашъэхэу Мадинэрэ Данэрэ кІэлэегъэджэ училищым ибазовэ еджапІэу N 4-у Мыекъуапэ дэтыгъэм мафэ къэс къыщэщтыгъэх, а зыр ары а уахътэм адыгабзэр къызчІэнэжьыгъагъэр. Мадинэ дэгъу дэдэу еджэщтыгъ, училищым щырагъэкІокІырэ Іофтхьабзэмэ чанэу ахэлажьэщтыгъ ыкІи дэгъу дэдэкІэ ар къыухыгъ.

училищым тштэ-

Брыцу Мэрзэкъан Хьудэ ыкъор, къуаджэу Фэдз къыщыхъугъэр, иныбджэгъугъэ закъохэр арэп зыгу къинэжьыщтыр, ІэпэІэсэныгъэшхо зыхэлъыгъэ Іэшъхьэтетыгъэу, Адыгэ Республикэм иуцун ыкІи игъэпсын зиlахьышхо хэзылъхьэгъэ цІыфэу Адыгеим итарихъ ар хэхьагь. Ежь ишъэогъугъэ Абрэдж Альмир фэдэу шъыпкъагъэ хэлъэу ихэгъэгу цІыкІоу Адыгеим Мэрзэкъанэ фэлэжьагъ, ащ ишіэжь егъашіэм тэ дгъэлъэпІэщт. ІэпэІэсэныгъэшхо зыхэльыгьэ Іэшъхьэтетэу зэрэщытыгъэм дакloy, ар ныбджэгъушІугъ, гущыІэу ытыгъэм фэшъыпкъагъ, ащ фэшІ зыхэтхэм агъэлъэпІагъ, шъхьэкІэфэныгъэ фашІыгъ. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэу зышылэжьагьэми игугъу шІукІэ щашІыжьы.

Мытхыгъэ адыгэ хабзэм ишапхъэхэм атетэу Брыцу Мэрзэкъанэ щыlaгъ, лlыгъэшхо хэлъыгъ.

Ау зэкІэри зэкІэлъыкІоу къэт-Іотэн. БлэкІыгъэ лІэшІэгъум ия 90-рэ илъэсхэм, бэдзэогъу мазэу чІэхьэгъу ушэтынхэм ятыгьом, Адыгэ кІэлэегьэджэ училищэу ліэшіэгъу пліанэрэ сызипэщагъэм Мэрзэкъан Хьудэ ыкъор къычІэхьагь ыкІи ипшъэшъэ нахьыжъэу Мадинэ сштэнэу, етlани адыгэ купэу «Ублэпіэ еджапіэхэм якіэлэегъадж» зыфиюорэ сэнэхьатым феджэщтхэм ахэзгъэхьанэу къысэлъэІугъ. Пшъэшъэжъыем иаттестат «тфы» щэхъу дэтыгъэп, ащ фэдэхэм ушэтынхэр амытхэу, зэнэкъокъум хэмылажьэхэу

Сабыигъор, ныбжьыкІэгъур, ІофшІэныр

Мэрзэкъанэ ятэу Хьудэ заом ыпэкІэ водитель сэнэхьатым феджэгъагъ ыкІи Натырбые МТС-м щылажьэщтыгь. Хэгьэгу зэошхор къызежьагъэм иятюнэрэ мафэ ар фронтым кlyaгъэ, Москва къэзыгъэгъунэрэми ахэтыгъ, ащ къыщауІэгъагъ. Сталиным ирэзэныгъэ тхылъхэмрэ бгъэхалъхьэхэмрэ, Жъогъо Плъыжьым иорден, медальхэу «За оборону Москвы», «За отвагу», «За взятие Будапешта», «За победу над Германией» зыфиlохэрэр къылэжьыгъэх. Москва дэтыгъэ госпиталым зышагъэхъужьым ыуж, 1946-рэ илъэсым ар къэкІожьыгь.

Янэу Хьание нэмыкІ къоджэдэсмэ афэдэу Фэдз колхозым хэтыгъ. Мэрзэкъанэ ятэ заом къызекІыжьым ыуж мэз Іофхэм ахэтыгъ. А уахътэм, 1948-рэ илъэсым, бэдзэогъум и 26-м Хьудэрэ Хьаниерэ шъэожъые къафэхъугъ, ащ МэрзэкъанэкІэ еджагъэх. КІалэр Фэдз къыщыхъугъэми, исабыигъуи иныбжьыкІэгъуи псэупІэу Натырбые щыкІуагь, ащ щагьэпсыжынгьэгъэ МТС-м ятэ рагъэблэгъагъэти, псэупіэкіэ къыхахыгъагъ. Унагьор Натырбые щыпсэугьэдехшожнук илжени илжети, им Фэдз зыдэсыгъэхэр, ащ къыхэкІэу кІалэр бэрэ адыгэ къуаджэм щыІэщтыгь, ышэу Рэмэзанрэ ышыпхъоу Асерэ игъусэНыбджэгъу благъэм дунаир ыхъожьыныр тхьамыкlэгъошху ыкlи щэчыгъуай. Зэфагъэ зыхэльыгъэу, зынапэ къабзэу щыlэныгъэм хэтыгъэ цlыфым фэгъэхьыгъэ гукъэкlыжьхэр лlэныгъэм нахъ кlyaчlэх.

хэу зыгъэпсэфыгъо уахътэр шагъакіоштыгъ.

Гухэкіми, Мэрзэкъанэ ятэ бэ къыгъэшіагъэп, уіэгъэ хылъэу заом къыздырихыжьыгъэхэм яягъэ къекіыгъ. Янэ иамал къызэрихьэу сабыйхэр ыпіугъэх, тым ынапэ тырамыхэу щыіэныгъэм зэрэхигъэуцощтхэм пылъыгъ. Мэрзэкъанэ ренэу шіукіэ ыгу къэкіыжьыщтыгъэх якъоджэгъухэу, ягъунэгъухэу ыкіи еджапіэмкіэ ишъэогъухэу янэ деіэщтыгъэхэр.

Мыекъуапэ дэт мэкъумэщ техникумыр Брыцу Мэрзэкъанэ къыухыгъ, нэужым дзэм къулыкъур щихьыгъ, илъэс 15-м мэкъумэщым щылэжьагъ: техникмеханикэу ыкlи фермэм иинженерэу ригъажьи, Мыекъопэрайоным исовхозэу N 10-м игараж ипащэ ІэнатІэ нэсыгъагъ. А илъэсхэм ащ заочнэу Пшызэ мэкъумэщ институтыр къыухынэу игъо ифагъ.

1974-рэ илъэсым Мэрзэкъанэ шъхьэгъусэ фэхъугъ Лэгъуф Нинэ, ащ Адыгэ къэралыгъо кlэлэегъэджэ институтым (АКъУ-м) ифизикэ-хьисап факультет къыухыгъагъ, пенсием мэкlофэ МКъТУ-м иполитехническэ колледж хьисапымкlэ щыригъэджагъэх. Нэбгыритlумэ пшъэшъитlу зэдапlугъ — Ма-

динэрэ Данэрэ. Мадинэ ІэкІыб хэгъэгубзэхэмкІэ, Данэ экономикэмкІэ АКъУ-м ифакультетхэр къаухыгъэх, дэгъоу мэлажьэх, шъхьэкІэфэныгъэ къафашІы.

1985-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 2022-рэ илъэсым нэс Брыцу Мэрзэкъанэ апэ автобазэу «Туристым», нэужым ООО-у «Майкопавтотурист» хъужьыгъагъэм, ипэщагъ. Я 90рэ илъэсхэр къиныгъэх, ау автобазэр зэбгригъэзыгъэп, 2000-рэ илъэсым ехъулІэу зэтыригъэпсыхьажьын, автотранспорт хъызмэтшІапІэу кемпингэу «Туристым» хигъэхьажьын ылъэкІыгъ. Ащ къыщегъэжьагъэу ООО-у «Майкопавтотуристыр» АдыгеимкІэ ыкІи Темыр Кавказымкіэ кіэлэціыкіу зыгъэпсэфыпІэ анахь дэгъу хъугъэ.

ЗекІоныр

Брыцу Мэрзэкъанэ зекІоным мэхьанэ ин ритыщтыгъ. ЗекІоныр экономикэм илъэныкъо шъхьаІэхэм ащыщэу, Адыгеим хэхъоныгъэхэр анахь езыгъэшІыщтэу ылъытэщтыгъ. Республикэм культурнэ-тарихъ, археологическэ ыкІи географическэ псэуалъэу итыр гъунэнчъ. Ахэр иІэубытыпІэхэу проектыкІэхэр Мэрзэкъанэ ыгъэхьазырыщтыгъ

ыкІи АР-м экономикэмкІэ и Министерствэ рихьылІэщтыгьэх.

Адыгэ лъэпкъым итарихъ шІу ылъэгъуным Мэрзэкъанэ къыфэзыщагьэхэр иныбжыык Іэгъум нэlyacэ къыфэхъугъагъэх. Ахэм ащыщыгъ Пщыжъхьаблэ къыщыхъугъэу, Тбилиси щеджэщтыгъэ тарихълэжь-аспирантэу Паттэкъо Аскэр. Ащ адыгэмэ ятарихъ, Кавказ заом афэгъэхьыгъэ тхылъ гъэшІэгъонхэр Грузием къыфырихыщтыгъэх. Ахэм яшІуагъэкІэ лъэпкъым итарихъ хэшІыкІышхо фыриІэу Мэрзэкъанэ къэтэджыгъ, тарихълэжьмэ ишІэныгъэхэмкІэ адэгуащэщтыгь.

Мэрзэкъанэ адыгэ диаспорэм илыкlомэ бэрэ alyкlэу хъугъэ. Я 70-рэ илъэсхэм Іэкlыб хэгъэгубэ ащ къыкlухьанэу амал иlагъэти, тыдэ щыІэми, адыгэхэм заlуигъакlэщтыгъ, зэпхыныгъэ адыриІэщтыгъ.

Мэрзэкъанэ шэнышюу хэлъыгъэхэм ащыщ уахътэ къыдафэ къэс икъоджэ гупсэ кюныр, ащ щыпсэурэ нахьыжъхэм заlуигъэкюныр, мэфэкхэр афызэхищэнхэр. Илюкъо щыщмэ ар ренэу афэгумэкру, ахэм ялыкоу зылъитэжьэу щытыгъ, амал зэрию ишуагъэ аригъэкыщтыгъ.

«Депутатыр сыд фэдэ цІыфынэу щыт?» аlуи зеупчІыхэм,

ШЭжь

шІукІэ агу тын лъап

ащ мыщ фэдэ джэуап къытыжьыгъагъ: «НэмыкІым иуз ежь иузым фэдэу зэхэзышІэрэр ары депутатыцІэр зэпэсыгьэр». Республикэм лъэпкъ зэутэкІыныгъэ къизылъхьэ зышІоигъомэ Мэрзэкъанэ апэуцужьыщтыгъ, мамырныгъэм, зыкІыныгъэм цІыф лъэпкъ зэфэшъхьафхэр фищэнхэр сыдигъуи ипшъэрылъыгъ.

Мы дунаим тет пэпчъ ежь ихэгъэгукІэ заджэрэ чІыпІэ щыриІэн фае, щылэжьэнэу, кІалэхэр щипІунхэу, ежь ыбзэкІэ щыгущыІэнэу. Зэфэдэныгъэм лъэпкъ зэкъошныгъэр къызэрэкІэлъыкІорэм ащ ицыхьэ телъыгъ. Зы щысэ къэсхьыщт ар зыфэдагъэр къыриІотыкІэу:

2005-рэ илъэсым къалэу Псков экономическэ зекІонымкІэ семинарэу щызэхащагъэм къызыщэгущыІэм, зэлъашІэрэ усакІоу Расул Гамзатовым иусэ сатырэхэмкІэ ипсальэ къыригьэжьагъ. А лъэхъаным ятІонэрэ чэчэн заор кІощтыгъэ, залым чІэсхэр къэгумэкІыгьэх.

Нет, не смирялись и не гнули спины Ни в те года,

ни через сотню лет Ни горские сыны,

ни их вершины

При виде генеральских эполет. Ни хитроумье бранное,

ни сила Здесь ни при чем. Я утверждать берусь: Не Русь Ермолова

нас покорила, Кавказ пленила пушкинская Русь.

Залым чІэсхэр щытэу Іэгушъо къыфытеуагъэх.

Мэрзэкъанэ игопэшхо щыуштыгъ зэнэкъокъу шІыкІэм тетэу Адыгэ Республикэм и Парламент Мыекъопэ районымкІэ идепутатэу зэрэхадзыгъэр. Мыекъопэ районыр Адыгеим хэгъэкІыгъэн фаеу зылъытэрэмэ зэрадыримыгьэштагьэмкІэ лъэпкъым зэрэфэразэр бэрэ ащ къыІощтыгъ. Мэрзэкъанэ ихэдзакІохэр ыгъэлъапІэщтыгъэх, гъогогъу пчъагъэрэ поселкэу Краснооктябрьскэм депутатэу щыхадзыгъагъ.

Тиреспубликэ Адыгэ Хасэр зыщызэхащэм, апэрэу ащ хэхьагъэхэм Мэрзэкъанэ ащыщыгъ. Апэрэ мафэм къыщыублагъэу илъэс 15-м къыкІоцІ Адыгэ Хасэм и Совет ар хэтыгъ, Іофтхьабзэмэ зэкІэмэ чанэу ахэлэжьагь. Организацием ищыкІэгьэ техникэр, автбусхэр къаритэу бэрэ хъугъэ,

гьогу техьэхэ къэс адэІэпыІэщтыгъ.

1990-рэ илъэсым Брыцу Мэрзэкъанэ РСФСР-м и Апшъэрэ Совет идепутатэу хадзыгъагъ.

1991-рэ илъэсым имэлылъфэгъу мазэ Адыгеир Краснодар краим къыхэкІыжьыгъагъ. 1991рэ илъэсым ибэдзэогъу мазэ РСФСР-м и Апшъэрэ Совет Унашъо ыштэгъагъ «РСФСР-м хэтэу Адыгэ Автоном хэкур Советскэ Социалистическэ Республикэу Адыгея шІыжьыгъэнэу». Бэдзэогъум и 3-м ащ кіуачіэ иіэ хъугъагъэ.

А лъэхъаныр гъэшІэгьоныгь, лъэпкъ зэхашІэр иныгъэ, парламентым лъэпкъ зэфэдэныгъэ щытыубытыным тыфэбанэщтыгь, «Комитет 40» зыфиlорэри зэхащэгъагъ, гъэзетеджэр ащ щыгъуазэхэ сшІошІы. Къыхэгъэщыгъэн фае, джа лъэхъаным Мэрзэкъанэ Адыгэ Хасэм июфшІэн чанэу зэрэхэлажьэрэм дакіоу, республикэм иуцун ыкіи игъэпсын иІахьышхо хилъхьагъ. Ригъэжьэрэ Іофыр кІэухым нимыгъэсэу ыуж икІыщтыгъэп. А лъэхъаным республикэм къотыгъэхэм лъытэныгъэ афишІыщтыгь: Ахэр: Зэфэс Айдэмыр, ХъчакІо Налбый, Ацумыжъ Руслъан, Хъуажъ Руслъан, Мэкъулэ Джэбраил, Бзэсэжъ Заурбый ыкІи нэмыкІыбэу адыгэ лъэпкъым инеущырэ мафэ фэбанэщтыгъэхэм.

1991-рэ илъэсым Адыгеир

республикэу щытыным зымакъэ фэзытыгъэ депутатхэм Мэрзэкъанэ ащыщыгъ. Мыекъопэ районымкІэ Адыгеим и Апшъэрэ Совет иапэрэ зэхэсыгъо ар хадзыгъагъ, нэужым Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэ хъужьыгъэр. Апэрэ зэхэсыгьом хэхьэгьэгьэ депутатхэр ары Адыгэ Республикэм и Герб, и Гимн ыкІи и Быракъ зыштагъэхэр.

Иныбджэгъухэм афэгъэхьыгъ

Мэрзэкъанэ ныбджэгъубэ иlагъ. Ау Абрэдж альмиркта къезгъэжьэщт. Альмир Абхъазым къикІыжьи, Адыгеим къызыкІожьыгъэм, АР-м и Лъэпкъ музей тхьаматэ зыщыфэхъугьэм къыщегъэжьагъэу ар инэІосагъ ыкІи ныбджэгъуныгъэ зэфыщытыкІэ зэдыряІагь. Мэрзэкъанэ Альмир ишІэныгъэ, икъэбзагъэ, сыд фэдэрэ Іэшъхьэтети ышъхьэ зэрэфимыуфэрэм осэшхо Мэрзэкъанэм фишІыщтыгъ.

Брыцу Мэрзэкъанэ гущыІэгъу уфэхъункІэ гъэшІэгьоныгь, сыдигъуи къыодэ Јущтыгъ, ежь иеплъыкІэ утыригъэхьанэу уригъэзыщтыгъэп, нэбгырэ пэпчъ идунэееплъыкІэ къыдилъытэщтыгъ, ыгъэлъапІэщтыгъ. ЗэлъашІэрэ модельер-дизайнерэу Стіашъу Юрэ итворчествэ лъэшэу ыгу рихьэу, лъыплъэу щытыгъ, зы къэгъэлъэгъон ащ

зэхищагъэу блигъэкІыщтыгъэп. Лъэпкъ шъуашэмкІэ адыгэмэ ятарихъ СтІашъу Юрэ дунаим зэрэщаригъашІэрэр сэнаущыгъэшхоу ылъытэщтыгъ.

Ипшъашъэхэм ягукъэкІыжьхэр

— 2009-рэ илъэсым Адыгэ къэралыгъо университетым Америкэм сигъэк Іогъагъ колледжым программэу «Адыгеим икультурэрэ итарихърэ» зыфиюрэмкіэ лекциемэ сакъыщеджэнэу. Инджылызыбзэк Іэ Адыгеим фэгъэхьыгъэ курсэу лекции 10 зыхэтыгъэм Оберлин колледжым сыкъыщеджэгъагъ, ар еджэпІэ анахыжъэу штатэу Огайо итыгъ, Нобель илауреатхэр, Вашингтон ыкІи Нью-Йорк имэрхэр, Китай ипремьер-министрэ хъугъэхэр ащ къычІитІупшыгъагъэх. ШІэныгъэу кІэлэегъэджэ училищым щызэзгъэгьотыгьэр, ащ ипащэ адыгэмэ ятарихъ фэгъэхьыгъэ курсэу тигъэк Іугъэр, сятэ къысфи Іотэгьагьэхэр, ахэр зэкІэ къысшъхьэпэжьыгъэх. Сэри дэгъоу темэм сыфэхьазырэу ащ сыкю-

Оберлин колледжым ипрезидентэу Марвин Крисловым сэ сшъхьэк Іэ сызэрэ Іук Іэгъагъэри гум къинэжьыгъ.

Сятэ ренэу къысиющтыгь: «Бэрэ loф шlэ, шъыпкъагъэ

зыхэгъэлъ — джащыгъум насыпи уиІэщт, гъэхъагъи пшІыщт». Ар къысщытхъун хъумэ зы гущы і закъу ыгъэфедэщтыгьэр: «Сыкъорэгушхо!», — elo Ma-

— Сиц*lыкlугъом къыщегъэ*жьагъэу сятэ бэрэ сигъусэщтыгь, икІэлэгьур къы Іуатэу, къэбар гъэшІэгьонэу ыгу къэкІыжьхэрэмкІэ къыздэгуащэу хъущтыгъэ. Исабыймэ адэгущы Іэным сятэ мэхьанэшхо ритыщтыгъ, гъэсэныгъэ ти Іэным, ащ дакІоу адыгэ шэн-хабзэхэр тхэльынхэм ренэу ар пыльыгь.

Сятэ сыригъусэу Китаим, Францием, Тыркуем сащы Іагъ. Тыдэ тыкІуагъэми, сыд фэдэ куп тыхэфагъэми, ащ цІыфхэр зэрищал Іэщтыгъэх, иш Іэныгъэк Іэ адэгуащэщтыгъ, тарихъым ыкІи географием куоу зэрахишІыкІырэр тызхахьэрэмэ агъэшІагьощтыгъ.

Сыд фэдэ упчІэ сиІэми, сятэ игъэк Іотыгъэу джэуап къыритыжьыщтыгъ, зэкІэми ахишІыкІырэм фэдагь. Мэфитіукіэ зыкі къэралыгьо ушэтынхэм географиемк Іэ сызэрафигъэхьазырыгъагъэр сщыгъупшэрэп, ащ ишІуагъэкІэ ушэтыныр дэгъу дэдэу стыгъагъэ. Ежь географическэ ыкІи этнографическэ диктантхэм ренэу ахэлажьэщтыгь, балл инхэр къыхьыщтыгъэх. Сятэ сигъусэу шІэныгъэ джэгукІэу «Мозгбойня» зыфиюрэм тыхэлажьэщтыгь, командэм текІоныгъэ къыдихыным и ахьыш у хиш ыхьэщтыгь, илэгьухэм фэдэу ныбжьыкІэмэ ахэтыгъ, — ыгу къэкіыжьы Данэ.

Данэ икІалэу, ипхъорэлъфэу Нарт охътабэ Мэрзэкъанэ тыригъэкІуадэщтыгъ, ау ины зэрэхъурэр къызэримылъэгъужьыштыр къыдилъыти, аш ыгу филъхэр къыфитхыжьыгъэх. Ащ цыф дэгъу зэрэхэкіыштыр ышІошъ хъущтыгъ.

ЗэкІэмэ анахь тын лъапІэр цІыфхэм шІукІэ агу укъинэжьыныр ары. Адыгеим хэхъоныгъэ ышІыным фэлэжьэгъэ Брыцу Мэрзэкъанэ ащ фэдэ шІэжь лъапІэр къылэжьыгъ. ЗэлъашІэрэ цІыфышхохэу икъоджэ гупсэу Фэдз къыдэкІыгъэхэм Беданэкъо Аскэрбый, Быжь Сыхьатбый. Ахъмэт СултІан ыкІи нэмыкІыбэхэм ясатырэ Брыцу Мэрзакъан Хьудэ ыкъор хэуцуагъ.

АЦУМЫЖЪ Казбек. Тарихъ шіэныгъэхэмкіэ доктор.

Сурэтхэр: М. Брыцум иунэгьо хъарзынэщ.

Къэралыгъо шІухьафтыныр афэгъэшъошагъэмэ хъунэу къагъэлъагъохэрэр

Нартмэ афэгъэхьыгъэ гупшысэхэр

Къэралыгьо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» тиреспубликэ и Къэралыгьо шјухьафтын фэгъэшъошагъэмэ хъунэу къыгъэлъэгъуагъ Къуекъо Асфар икъэтынхэр.

«Джэныкъо машІу», «Нартхэр» — джары ахэм ацІэхэр. Ахэр Асфар ыгъэхьазырыхэти, инахьыбэм джэныкъо машІом къыІутІысхьэти, хьакІэщ къэбарыжъмэ афэдэу къыІуатэщтыгъэх. ЦІыфхэр ягуапэу яплъых, агу къенэх, нарт эпосыр ащымыгъупшэжьыным мыр икъэкІопІэшІу мэхъу. ЗэкІэмкІи зэхэтэу къэтыни 150-рэ мэхъу, ащ щыщэу 100-р нарт къэбарых. Мыр лэжьыгъэшху, фэдэ ІэшІагъэ иІэу лъэпкъ щыІэп. Непэ редакцием къедгъэблэгъагъ Къуекъо Асфар.

— Асфар, сыдым къыхэпхи мы къэтынхэм уапыхьанэу хъугъэ?

– Ар ежь-ежьырэу хъугъэ Іоф, шъыпкъэ, «мы дунаим шІуи бзаджи аукъодыеу щыхъурэп» alo. «Хъун фэягъэти, хъугъэ» сІон. КІэрэщэ Аслъанбэчрэ сэрырэ бэшІагьэу, комсомолым иуахътэ щегъэжьагъэу, тызэрэшІэ, дэгъоу тызэфыщыт, нахь тыкІалэ зэхъум бэрэ тызэхахьэщтыгъ, Іэнэ щысыгъуи тызэдэхъущтыгъ. Ежь телекомпанием итхьаматэу, ащ дакloy хэутын Іофхэм, гъэзетхэм, лъэпкъ Іофхэм афэгъэзэгъэ Министерствэми ипащэу, сэ «Адыгэ макъэм» сырыредактор шъхьа ву щытыгъ.

Къызщыхъугъэ мафэм ехъулізу ізнэ шыгъэ текіоліагъ, уліа-сыліа зыіохэрэр чізсых, семыжэгъахэу сэ іанэм тхьаматэ сыфашіыгъ, кіо, іанэм изещэн къинэп хэошіыкіымэ, арыти дэгъоу тызэхэсыгъ. Къыкіэлъыкіорэ мафэм сыригъэблагъи, къыздэгущыіагъ.

— Мы тыгъуасэ уиlэнэ зещак lэ бэмэ агу ек lугъ, ыlуагъ. — Адыгэ къэбарыжъхэр, нарт къэбархэр, хэбзэбзыпхъэхэр дахэу lанэм къебгъэк lyгъэх. Мыхэр зэк lэми зэхахын фае. Арышъ, къегупшыси, мазэм зэ-тlо, анахъ мак lэмэ, къэтынхэр озгъэш lыщтых, джаущтэу дэгъоу к lэк lымэ, нахь зедгъэушъомбгъун.

Джары «Джэныкъо машlу» зыфиlорэ къэтыныр къызэрежьагъэр. Мыщ хэхьагъэхэм пъапсэ афэхъугъэх хьакlэщ къэбархэр, анахьэу нартмэ афэгъэхьыгъэхэр, лъэпкъым илыхъужъхэу ихэгъэгу пае ыпсэ емыблэжьэу зэуагъэхэр, анахьэу Кавказ заом илъэхъан, Адыгэ Хабзэм, бзыпхъэм, нэмыкlхэми, зэкlэмкlи 30 фэдиз.

Ау нарт циклыр ежь-ежьырэу зыпкъ къиуцуагъ, ар хэушъхьафыкІыгъэу дгъэпсыгъэ. Ау ащ пае «Джэныкъо машІори» зэ-

пыугъэп, тури зэдакощтыгъэх. «Нартхэр» зыфиlорэм изакъоу къэтынишъэ хэхьагъ, мыщ уимыгъэгушхо хъуна, «лъэпкъым зыгорэ фэсшіэшъугьэмэ» тэloба, мыр лэжьыгьэ бэгьуагьэкІэ ылъыти, иконычІэ ригъэкІугьэшъ, ищыкІагъэ хъумэ къаІэтыжьых. Джары Іофхэр зэрэзэтеуцуагъэхэр. Адыгэ телерадиокомпанием ипащэу ЖакІэмыкъо Вячеслав «мыщ фэдэ гупшысэ тиІ» зеІом, сигуапэ хъугъэ, ахэр хэмытэу сэ мыщ фэдиз сфэгъэхъэна, лъэшэу сафэраз, Тхьэм яшІушІагьэ афигьэзэжьын.

— Нартмэ афэгъэхьыгъэу бэ тызэджагъэр, ори, сэри Шъхьэлэхъо Абу тызэдыригъэджагъ, непэ къызнэсыгъэм езбырэу зэдгьэшІагьэхэр къэсэшІэжсых. Ау сыдэущтэу мыщ фэдиз къэбар о пшъхьэкІэ зэбгъэзэфэжын плъэкІыгьа, такъикъ пшІыкІутфым щегъэжьагъэу тІокІым нэс зы къэтыныр макІо, ар шъэм епхьылІэмэ сыд къэбар мыухыжь мы къыппкъырыкІыгъэр?!

— Ар лъэпкъыр ары къызпкъырыкІыгъэр, сэ къэсІотэжьынэу къысипэсыгъэти, скІуачІэ къызэрихьэу къысиусэигьэ Іофыр згъэцэкІагъэ. Ар дэгъу хъугъа е тэрэзыджэ хъугъа къэзы Горэр лъэпкъыр ары. «Тыгу рехьы» аюшъ» сигуапэ, сэри згъэрэзэных сlуи, илъэс зытіукіэ узэкіэіэбэжьымэ Ютуб каналым изгъэуцуагъэх, «Къуеьо Асфар» пІомэ, адыга урысыбзэми, инджылызыбзэми ибгъотэнхэ плъэкІыщт. «Сыда мыхэр ыпкІэ хэмылъэу къибгъэуцуагъэх?» аlозэ къысэупчlыни къыхэкІыгъ. Ау сэ мыхэр силъэпкъ къысищагъэхэп, къыситыгъэх, адрэхэм анэсыжьых» зыгорэм къысиГорэм фэдэу къысщыхъугъ. Загъорэ шъыпкъэмрэ нэм къыпэшІошІырэмрэ зэхэхьажьых...

Нартмэ тарэгущыlэшъ, Хьэдэгъэлlэ Аскэр сыдэущтэу тыблэкlын, ары нартхэм язэгъэшlэн апэ къызпкъырыкlыгъэр, илъэс тlокlищырэ угъоягъэ, томибл хъоу «Нартхэр» къыдигъэкlыгъэх, нарт эпосым игенезис (ылъапсэ) фэгъэхьыгъэу монографиехэр къыдигъэкlыгъэти, осэтынмэ (осетинмэ) ор къыдашlэхыгъ.

— Сыда?

 Осэтынмэ «тэры нарт эпосыр Кавказ къизыхьагъэр» аІоба, аІорэ къодыеп, апсэ хэлъ, агу хэлъ. Мыхэр чыристан лъэпкъых, ау апэрэ бжъищэу аІэтырэр «Уастырджи» аІонышъ, Тхьэшхом фагьэзэщт, ащ ыуж Пегьымбар Хьисэ къекІолІэжьых. 1853-рэ илъэсым тэ, адыгэхэм, джыри лъэпкъ заом икурыкупс титыгъ ежьхэм нартмэ афэгъэхьыгъэу апэрэ тхылъ къызыдагъэкІым. Тэ къэткІугъэ гъогум еплъ, заом ыуж ипхъыхьэ-итэкъу тыхъугъ, лъэпкъым инахьыбэр ихэкужъ пэІапчъ. Сыдигъу тэ нарт Іофым тызфежьагъэр, ежьхэм зэрэдунаеу щыцІэры-Іоу В. Абаевым ыІорэр тхьэІуагъэу зыщэт лъэхъаным ХьэдэгъэлІэ Аскэр тинартхэр пчэгум къырищэжьыгъэх. Мыр лъэпкъыр зэрыгушхон Іофэу щыт.

Сэ Аскэр ытэмэ чІэгъ сыкъычІэкІыгъ, комсомолым иобком пропагандэмкІэ иотдел сырипащэу, сылъыкІотэн амали сиІэу, партием иобком сащэжьынэу щытэу, ХьэдэгьэлІэ Аскэррэ Шъхьэлэхъо Абурэ мы нарт Іофым шІэныгъэлэжьынымкІэ сыпащагъ, олахьэ сафэразэкІэ. Ахэр щэІэфэ сиупчІэжьэгъугъэх, джы хэт теупчІыжьын, тэ къытэупчІыжьхэрэм ятюжьын загьорэ тымыгьотыжьэу мэхъу. Ау сыд пшІэн, ары дунаим ищэрэхъ зэрэкІуатэрэр...

— Нартхэр щы Гагьэхэу ольыта, хьаумэ эпосыр кьаугупшысыгьа?

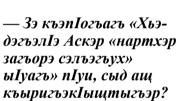
- Нарт эпосым цІыфлъэпкъым иэволюцие хэлъ, лъэпкъым игупшысакІэ, дунаир зэрилъэгъурэр ижъ дэдэкІэ къыщежьагьэу. Зыфэдэ къэмыхъугъэ ліыхъужъхэр, ахэм ренэу лыгъэшапіэ къязышіыліэрэ иныжъхэр, блэгъожъхэр, цІыф лъхъанчэхэу испхэр, испунэхэр дехестуруестветных емсжини зэкІэ къэуугупшысын плъэкІына?! Пшысэми шъыпкъэр ылъапс, ежь лъэпкъым къыдэхъу шІоигьор хельхьэшь, егьэдахэ, хэти дахэр икlасэба. Сэ нартхэр щыІэгьэ шъыпкъэхэу сэлъытэ, мары археологмэ макІэп цІыф къупшъхьэшхоу къагъотырэр, нарт къэбармэ ахэт иныхэм афэдэх. ХьэкІэко Аслъанбэч, актерыгъэр ары, заом ыуж музеим щылажьэзэ Хьаджэхъу дэжь зы бэн джадэ къычІэщыгъэу, ащ дэлъым иинагъэ къафэмыІотыкІы зэхъум кІуагъэ. Ылъэгъугъэр хьалэмэт, цІыф къупшъхьэмэ метрэ заулэ яинэгъагъ. Зи якІоліэнэу амал къаратыгъэп, тэмэтелъхэр псынкізу къэсыхи, тырарагъэтхъожьи, Іукіыжьыгъэх, Дарвиным итеориеу щыіэныгъэр дунаим къызэрэтехъуагъэм диштэщтыгъэлти

— «Нарт хабз», «Адыгэ хабз» тэІо, сыдкІэ ахэр зэнэсыхэра?

— Нартмэ агъэтІылъыгъэ Нарт хабзэм игъогу Адыгэ хабзэр тет, ар ипсынэкІэчъ, икъежьапІ, хэтрэ адыги ахэм акъыл ахегъуатэ. Нарт хабзэм зэкІэ шІолІыкІыщтыгъ, зыукъорэр агъэпщынэщтыгъ, ащ ихъатыркіз хэбзэ пытэ нарт хэгъэгум илъыгъ, шІапхъэмрэ мышІапхъэмрэ ямэфэ ушэтыпІэхэу нарт пІыхъухэр щыІагъэх. Мыщ фэдэ хабзэ чІыгум зэрэтекІыгъэр ары бэрэ хэбзэнчъэ джы тызышІырэр...

Адыгэ хабзэмкІэ зы къэсІон.

Адыгэ лІыжъ губзыгъэ горэм Тыркуем тыщыІэу къысиІогъагъ: «Тхьэм, сишъау, пегъымбар зыфэсымыгъэкІуагъэ лъэпкъ щыІэп» elo. Тэ, адыгэ ябынкІэ, къытфигъэкІуагъэм иушъыихэр къытпкъырыхьагъэх, гурэ псэрэкІэ тштагьэ, ары тихабзэ енэкьокъун зыкІыщымыІэр, лъэпкъым ылъ хэлъы зыкlэхъугъэр». Еплъ мыщ игупшысэ. Пегъымбар мин фэдиз Тхьэм къыригъэхыгъ, ащыщхэр аукІыгъ мыжъокІэ, зыхэр агъэстыгъэх, бэмэ аштагъэхэп, ау адыгэм лъэшэу екІугъ къыфихьыгъэ хабзэр. Мыщ игугъу пшІын фае, анахьэу непэ, тикІэлэкІэ цІынэ цІыкІухэр ехьыжьагъэу диным зыщыпыхьэхэрэ уахътэм, «сэ сыадыгэп, сыбыслъымэн нахь» -едоІы педешул єІшы медоІыє ри, зыкІиІорэри, зэхихырэр ары, ау тиадыгэ хабзэ ылъапсэ зынэсырэр, адыгэм ижъ къыщегъэжьагъэу игупшысэ зынэсырэр зэхишІэмэ адыгэ зэрэхъужьыщтыр нафэ. Ау тиунэкъощ Къуекъо Налбый зэри-Іуагьэу: «Сэ къэсІон, сэ къэс-Іон, ау хэт дэІон...».

— Ар гъэшІэгъона, сэри ащ фэдэ хьазырэу сыхъужьыгъ (мэщхы Асфар). Аскэр жъы хъуи къыхэ агъэу щытыгъэми, ерагьэу ІофышІэ къакІощтыгь. Бэк аерэ нэзгъэсыжьэу хъущтыгъ, дэсщэежьыти, етІанэ тІэкІурэ нартмэ тарыгущы Іэти, сыкъикІыжьыщтыгъ. Джаущтэу зэ сщэжьыгъэу итхылъ дахэу къысфытетхи, «Сауж орышъ мы нартхэр къызфэзгъанэхэрэр, — **ыІуагъ.** — Афэсакъ, гу имынэх, сэ зэрэсэфэлъэкІэу сапылъыгъ, джы о уафэсэгъазэ. Мыхэр иных, гушхох, шъхьае, адыгэ ямыгъусэмэ, хъыбэй мэхьух, ячІыгу тэ тытесыба кІуачІэ къытитэу, тэри зэрэтфэльэкІэу къэтэухъумэ, ежьхэр пэ апчъэхэшъ, бэрэ къытырагьазэ. Тэ тльэгьухэрэп, ау ахэр ренэу тигъусэх. Сэ мары пчэдыжьым унэм сыкъикlэу loфыш і сык і хъумэ къыздак і ох, къыздыч Іэсых, сыкъэк Іожьымэ, къыздэк южьых, сыгупсэфэу сызычъыежькІэ ядунае агъэзэжьы...».

Джы пшІошъ гъэхъу, сэри ахэр загъорэ сэльэгъухэу къысщэхъу нэфапІэм фэдэу, ясэнэшъуафэ сырагъэблагъэшъ, сахэсы, ліы джадэхэу, пліэlушхохэу, абг къэцыгъуанэм фэдэу зэпыгъэтІыикІыгъэу, тыжынышъор апэкІэ-жакІзу. ЗэрэхъурэмкІэ Аскэр ыуж сэркІз ячІыгужъ къытырагъэзэжьы. Ау хэт сауж къикІзу ахэр естыжьыщтых? СшІэрэп...

— Тхьауегъэпсэу, Асфар, къэбар шІагьомэ тахэб-гьэдэІуагь, нартмэ афэгьэхьыгьэ гупшысэмэ тахэпщагь.

 Шъори шъопсэу, шъотхъэжь, дахэкlэ Тхьэм тызэхищэн.

> ДэгущыІагьэр ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

АдыгэРеспубликэм и Закон

2022-рэ ильэсымкіэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет зэрагьэцэкіагьэм ехьыліагь

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2023-рэ илъэсым мэкъуогъум и 23-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. 2022-рэ илъэсымкіэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет зэрагъэцэкіагъэм ехьыліэгъэ отчетыр ухэсыгъэным фэгъэхьыгъ

2022-рэ илъэсымкіэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджетэу сомэ мин 38447513.3-рэ хъурэ хахъо зиlагъэр, сомэ мин 38379871.9-рэ хъурэ хъардж зышlыгъэр, хъарджхэм анахъи сомэ мин 67641.4-кlэ зихахъо нахьыбагъэр зэрагъэцэкlагъэм ехьылlэгъэ отчетыр ухэсыгъэнэу:

- 1) Урысые Федерацием ибюджетхэм яхахъохэр классификацие зэрашlырэ кодхэмкlэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ихахъохэр гуадзэу N 1-м лиштэу:
- 2) хэхъо лъэпкъхэм якодхэмкІэ, къэралыгъом ыгъэ-ІорышІэрэ секторым иоперациехэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ихахъохэм ахахьэхэрэм яклас-

сификациекІэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ихахъохэр гуадзэу N 2-м диштэу;

- 3) Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ихъарджхэм яведомственнэ гъэпсыкІэкІэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ихъарджхэр гуадзэу N 3-м диштэу;
- 4) Урысые Федерацием ибюджетхэм яхъарджхэр классификацие зэрашlырэ разделхэмкlэ ыкlи раздел гуадзэхэмкlэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ихъарджхэр гуадзэу N 4-м диштэу;
- 5) Урысые Федерацием ибюджетхэр зыфыщыкlэгъэ мылъкур зэрэрагъэкъужьыщт къэкlyапlэхэр классификацие зэрашlырэ кодхэмкlэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет мылъкоу зыфыщыкlагъэр зэрэрагъэкъужьыщт къэкlyапlэхэр гуадзэу N 5-м диштэу;
 - 6) бюджетхэр зыфыщыкІэгъэ мылъкур зэрэрагъэ-

къужьырэ къэкloпlэ лъэпкъхэм, статьяхэм якодхэмкlэ, къэралыгъом ыгъэlорышlэрэ секторым иоперациехэу бюджетхэр зыфыщыкlэгъэ мылъкур зэрэрагъэкъужьырэ къэкlyaпlэхэм ахахьэхэрэм яклассификациекlэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет зыфыщыкlэгъэ мылъкур зэрэрагъэкъужьыщт къэкlyanlэхэр гуадзэу N 6-м диштэу.

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кіуачіэ иіэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы Законым кlyaчlэ иlэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу КЪУМПІЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 30, 2023-рэ илъэс N 221

АдыгэРеспубликэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Ціыфхэр жъугьэу зыхэлэжьэрэ Іофтхьабзэхэм язэхэщэнкіэ Іофыгьо заулэ зэшіохыгьэным ехьыліагь» зыфиіорэм ия 6-рэ статья зэхьокіыныгьэ фэшіыгьэным фэгьэхьыгь

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм 2023-рэ ильэсым мэкьуогьум и 23-м ыштагь

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Ціыфхэр жъугъэу зыхэлэжьэрэ Іофтхьабзэхэм язэхэщэнкіэ Іофыгъо заулэ зэшіохыгъэным ехьыліагъ» зыфиіорэм ия 6-рэ статья зэхъокіыныгъэ фэшіыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 28-м аштагъэу N 158-р зытетэу «ЦІыфхэр жъугъэу зыхэлэжьэрэ Іофтхьабзэхэм язэхэщэнкІэ Іофыгъо заулэ зэшІохыгъэным ехьылІагъ» зыфиІорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2012, N 12; 2019, N 7, 12; 2021, N 2) ия 6-рэ статья зэхъокІыныгъэ фэшІыгъэнэу, ар мыщ тетэу къэтыжьыгъэнэу:

«Федеральнэ законым диштэу цІыфхэр жъугъэу зыхэлэжьэрэ Іофтхьабзэхэр зыщызэхащэхэ мыхъущт чІыпІэхэм анэмыкіхэу зэіукіэхэр, митингхэр, демонст-

рациехэр ащызэхащэн фимытхэу мыщ къыкlэлъыкlорэ чlыпlэхэр агъэнафэх:

- 1) шъолъыр е муниципальнэ мэхьанэ зиlэ автомобиль гьогухэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2007-рэ илъэсым шэкlогъум и 7-м ышlыгъэ унашъоу N 257-р зытетэу «Автомобиль гьогухэм, ахэм япхыгъэ Іофшlэнхэр Урысые Федерацием зэрэщызэхащэхэрэм яхьылlагъ, Урысые Федерацием изаконодательнэ акт заулэмэ зэхъокlыныгъэхэр афэшlыгъэнхэм яхьылlагъ» зыфиlорэм ия 12-рэ статья диштэу аухэсыгъэ спискэм хагъэхьагъэхэр;
- 2) чІыпІэ мэхьанэ зиІэ автомобиль гъогухэу Федеральнэ законэу N 257-р зытетым ия 13-рэ статья диштэу чІыпІэ зыгъэІорышІэжьынымкІэ къулыкъум ыухэсыгъэ спискэм хагъэхьагъэхэр;
 - 3) унэхэм къапэјулъ чіыпіэхэу, мэшіокугъогу, авто-

мобиль вокзалхэм къапэlулъ чlыпlэхэу мыщ фэдэ чlыпlэхэм ащыlэхэр (чlыпlэ зыгъэlорышlэжьынымкlэ къулыкъухэм яунашъокlэ агъэнэфагъэхэр):

- а) къалэу Мыекъуапэ, Привокзальнэ пчэгур,1;
- б) къалэу Мыекъуапэ, урамэу Краснооктябрьскэр, 68;
- 4) лъэсгьогухэр.».
- Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кlyaчlэ иlэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфи 10 зытешІэкІэ мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 30, 2023-рэ илъэс N 230

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ иунашъу

2023-рэ ильэсым кlэлэцlыкlухэм языгьэпсэфыгьо уахьтэ зэрэзэхащэщт шlыкlэм зэхьокlыныгьэхэр фэшlыгьэнхэм ехьылlагь

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 111-р зытетэу «2023-рэ илъэсым кlэлэцlыкlухэм языгъэпсэфыгъо уахътэ зэрэзэхащэщтым ехьылlагъ» зыфиlоу 2023-рэ илъэсым жъоныгъуакlэм и 24-м къыдэкlыгъэр гъэцэкlэгъэным тегъэпсыхьагъэу унашъо сэшы:

1. 2023-рэ илъэсым кlэлэцlыкlухэм языгъэпсэфыгъо уахътэ зэрэзэхащэщт шlыкlэу Адыгэ Республикэм lофшlэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкlэ и Министерствэ 2023-рэ илъэсым жъоныгъуакlэм и 29-м ышlыгъэ унашъоу N 150/1-р зытетэу «2023-рэ илъэсым кlэлэцlыкlухэм языгъэпсэфыгъо уахътэ зэрэзэхащэщтым ехьылlагъ» зыфиlорэмкlэ аухэсыгъэм зэхъокlыныгъэ фэшlыгъэнэу, я 9-рэ пунктым ия 7-рэ подпункт мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

- «7) мы Шіыкіэм иа 1-рэ пункт ия 1.3-рэ подпункт зигугъу къышіырэ кіэлэціыкіур зэрыс унагъор (шъхьэзакъоу псэурэр) гъот макіэ иізу зэралъытагъэм ехьыліэгъэ справкэу Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Іофшіэнымкіэ ыкіи ціыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмкіэ Гупчэм» къаіахыгъэр е кіэлэціыкіур къызэрэхъугъэм ыкіи зэрапіурэм епхыгъэу мазэ къэс ахъщэ іэпыіэгъу къазэрэіукіэрэм ехьыліэгъэ справкэу Урысые Федерацием пенсиехэмкіэ ыкіи социальнэ страхованиехэмкіэ и Фонд Адыгэ Республикэмкіэ икъутамэ къаритыгъэр арахьыліэн фае».
- 2. Къэбар-правовой отделым:
- Адыгэ Республикэм икъэралыгьо хабзэ игъэцэкlэкlо къулыкъухэм яофициальнэ Интернет-сайт мы унашъор ригъэхьанэу;
- мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», джащ фэдэу мазэм зэ къыдэкІырэ тедзэгъоу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр» зыфиІорэм къыхаутыным пае аІэкІигъэхьанэу.
- 3. Мы унашъор зэрагъэцакІэрэм гъунэ лъысфынэу спшъэ исэлъхьажьы.
- 4. Зыкіэтхэхэрэ мафэм къыщыублагъэу мы унашъом кіуачіэ иіэ мэхъу.

Министрэу МЫРЗЭ Джанбэч

къ. Мыекъуапэ, бэдзэогъум и 5, 2023-рэ илъэс N 191

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм щыщхэу дзэ къулыкъум ихьынкlэ Урысые Федерацием зыкъэухъумэжьынымкlэ и Министерствэ зэзэгъыныгъэ дэзышlыгъэхэм зэтыгъо ахъщэ lэпыlэгъу зэраlэкlагъэхьэрэ Шlыкlэм зэхъокlыныгъэ фэшlыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2023-рэ илъэсым мэкъуогъум и 29-м ышІыгъэ унашъоу N 147-р зытетэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2023-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 16-м ышІыгъэ унашъоу N 101-р зытетэу «2023-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм ис цІыф куп заулэмэ зэтыгъо ахъщэ ІэпыІэгъу аІэкІэгъэхьэгъэным ехьылІагъ» зыфиІорэм иа 1-рэ пункт зэхъокІыныгъэ фэшІыгъэным фэгъэхьыгъ» зыфиІорэр гъэцэкІэгъэным тегъэпсыхьагъэу унашъо сэшІы:

1. Адыгэ Республикэм щыщхэу дзэ къулыкъум ихьынкіэ Урысые Федерацием зыкъэухъумэжьыным-кіэ и Министерствэ зэзэгъыныгъэ дэзышіыгъэхэм зэтыгъо ахъщэ Іэпыіэгъу зэраіэкіагъэхьэрэ Шіыкізу

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ хэхъоныгъэмкІэ и Министерствэ 2023-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 17-м ышІыгъэ унашъоу N 133-р зытетэу «2023-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цІыф куп гъэнэфагъэмэ зэтыгъо ахъщэ ІэпыІэгъу зэраІэкІагъэхьащт ШІыкІэм ехьылІагъ» зыфиІорэмкІэ аухэсыгъэм зэхъокІыныгъэ фэшІыгъэнэу, я 3-рэ пунктым хэт гущыІэхэу «сомэ 150000-рэ» зыфиІохэрэр гущыІэхэу «сомэ 200000» зыфиІохэрэмкІэ зэблэхъугъэнэу.

2. Къэбар-правовой отделым ипащэу И. С. Шъынахъом Адыгэ Республикэм Іофшіэнымкіэ ыкіи социальнэ хэхъоныгъэмкіэ и Министерствэ исайт, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкіэкіо къулы-

къухэм яофициальнэ Интернет-сайт мы унашъор аригъэхьанэу, къыхаутыным пае гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ», «Адыгэ макъэмрэ» аlэкlигъэхьанэу.

- 3. Мы унашъор зэрагъэцакІэрэм министрэм иапэрэ гуадзэу И.В. Ширинам гъунэ лъифынэу.
- 4. Заштэрэ мафэм къыщыублагъэу мы унашъом кlуачlэ иlэ мэхъу, правэм ылъэныкъокlэ зэфыщыты-кlэхэу 2023-рэ илъэсым мэкъуогъум и 29-м къыщегъэжьагъэу азыфагу илъ хъугъэхэм алъэlэсы.

Министрэу МЫРЗЭ Джанбэч

къ. Мыекъуапэ, бэдзэогъум и 5, 2023-рэ илъэс

N 192

Кушъхьэфэчъэ спорт

Медаль 13 къафагъэшъошагъ

Адыгеим испортсменхэм кушъхьэфэчъэ спортымкІэ Краснодар краим ипервенствэрэ Пшызэ шьольыр кушьхьэфэчьэ спортымкІэ ифедерацие ипервенствэрэ медаль 13 къащахьыгъ.

> Ермэлхьаблэ щыкІогъэ зэнэкъокъур Пшызэ шъолъыр физическэ культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэу, СССР-м спортымкіэ имастерэу, кушъхьэфэчъэ спортымкіэ тренерыгъэу Валерий Резниковым ыцІэкІэ зэхащэгъагъ.

Илъэс 11 — 16 зыныбжь спортсмени 120-р Краснодар краим ирайони 7-мэ ыкІи Адыгэ Республикэм къарыкІыгъагъэх. Тиреспубликэ испортсменхэм медаль 13 къахьыгъ: 3-р — дышъэ, 6-р — тыжьын, 4-р — джэрз. Ныбжьэу яІэм елъытыгъэу текІоныгъэ къыдэзыхыгъэхэр Кирилл Соколовскэр, Роман Воробьевыр, Дарья Маисеенкэр ары.

Гандбол

Светлана Кожубековар республикэ бзылъфыгъэ гандбол клубэу «Адыифым» игенеральнэ пащэу агъэнэфагъ.

Урысыем спортымкІэ имастерэу, спорт еджапІэу N 1-у С. М. Джэнчатэм ыцІэ зыхьырэр къэзыухыгъэ Светланэ АКъУ-«Адыифым» икъэлэпчъэІутыгъ. 2019-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу июфшіэн шъхьаlэ дакloy икъэлэпчъэ-Іутхэм тренировкэ аригъэшІыщтыгъ. ИлъэситІу зытеш!эм тренер Іофш!эным зыритыжьыгъагъ. Клубым ипэщакІэу агъэнэфэгъэ Светланэ игухэлъхэр къыдэхъунэу, текІоныгъакІэхэр ышІынэу тыфэлъаю!

Волейбол

ЛэжьакІохэм язэнэкъокъу

Мыекьуапэ илэжьэк о купмэ яспартакиадэ рагьэжьагь. ГъэсэныгъэмкІэ комитетым, СНД-м, Адыгэ Республикэм гигиенэмрэ эпидемиологиемрэкlэ и Гупчэ, гурыт еджапlэу N 27-м, кlэлэцlыкlу ІыгыпІэхэу NN 8-м, 56-м яюфышІэхэр зыхэт команди б волейболымкІэ зэнэкьокьухэм ахэлэжьагь.

ГъэсэныгъэмкІэ комитетым икомандэу Мыекъуапэ игурыт еджапІэхэм физкультурэмкІэ якІэлэегъаджэхэр зыхэтхэр ары спартакиадэм щатекlуагъэр. Псэупlэу Севернэм игурыт еджапlэу N 27-м lутхэм тыжьын медаль афагъэшъошагъ. Я 3-рэ чІыпІэр зыхьыгъэр Адыгэ Республикэм гигиенэмрэ эпидемиологиемрэкІэ и Гупчэ илэжьэкІо куп ары.

Псауныгьэр зыщагьэпытэрэ Гупчэу «Мыекъуапэм» ибассейн бэдзэогъум и 29-м есынымкІэ зэнэкъокъухэр щыкlощтых. Пстэумкlи спорт лъэпкъи 5-мкlэ лэжьэкlо купхэм спартакиадэм зыщаушэтыщт.

Нэкіубгьор зыгьэхьазырыгьэр БЗЭШІУ Асхьад.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

АР-м лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: 385000 къ. Мыекъуапэ, ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197. Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79

Редакцием авторхэм къаІихырэр А4-кІэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкІэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сагырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цІыкІунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкІегъэкІожьых.

E-mail: adygvoice@ mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

УФ-м хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ

номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4366 Индексхэр П 4326 П 3816 Зак. 1227

Хэутыным щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьаІэм ипшъэрылъхэр зыгъэцакІэрэр Тэу З. Дз.

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

ЖакІэмыкъо А. З.

Къатхэхэрэм яшюшрэ редакцием иеплъык Іэхэмрэ зэтемыфэнхэ алъэк Іыщт.